RAHANDUSMINISTEERIUM

Elmar Vaher
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus
info@rkik.ee

Teie 26.10.2026 nr 1-7/26/3974-2

Meie 10.11.2026 nr 12.2-1/4020-6

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Lugupeetud Elmar Vaher

19.10.2026 kirjas nr 12.2-1/4020-3 palusime järelevalvemenetluse alustamise otsustamiseks Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel (edaspidi: hankija) selgitada kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihanke „Betoonist punkrid“, viitenumbriga 302612, (edaspidi: riigihange) läbiviimisega seotud asjaolusid.

26.10.2026 kirjaga nr 1-7/26/3974-2 vastasite Rahandusministeeriumi päringus tõstatatud küsimustele, selgitades, et hankija korraldab riigihanget ühiselt koos Läti kaitseministeeriumiga kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihankena RHS § 169 lg 1 p 2 alusel. Riigihanke alustamisel lähtus hankija riigihangete seaduse (RHS) § 77 lg-st 3, ning kehtestas juurdepääsupiiranguga teabe kaitseks riigihanke alusdokumentides konfidentsiaalsustingimused. Riigihange oli kvalifitseerimise etapis vaidlustatud ning hankija ei olnud riigihanke tehnilist dokumentatsiooni enne pakkumuse esitamise ettepanekut ühelegi taotlejale väljastanud. Kinnitasite, et olete kontrollinud Teile laekunud teavet sellest, et üks Eesti ettevõtja oli väidetavalt edastanud Soome ettevõtjale juurdepääsupiiranguga tehnilise joonise ja küsinud selle alusel hinnapakkumust. Asjaolude kontrollimisel selgus, et Soome ettevõtjaga suhelnud Eesti ettevõtjad ei osale taotlejatena käimasolevas riigihankes ning lekkinud teave puudutab ühte terashülsi joonist ja puudub teave selle kohta, et kolmandatele isikutele oleks edastatud kogu punkrite projekt või käesoleva riigihanke täielik tehniline dokumentatsioon. Samas möönsite, et käesoleva riigihanke tehnilise dokumentatsiooni koosseisu kuuluv punkrite projekt ei olnud koostatud esmakordselt eksklusiivselt selle riigihanke jaoks. Avatud hankemenetluse „Raudbetoon-, betoontoodete ning betooni ostmine“ (viitenumber 246071) tulemusel sõlmitud raamlepingute alusel korraldas hankija 2025. aastal kaks minikonkurssi: (i) „Raudbetoonist elemendid“ (viitenumber 300226; (ii) „Raudbetoonist elementide soetus“ (viitenumber 301160). Mõlema minikonkursi käigus tehti ettevõtjatele kättesaadavaks sama punkrite projekt, mis kuulub ka käesoleva riigihanke tehnilise dokumentatsiooni koosseisu. Hankija kontrollis võimalikke seoseid ettevõtjatega, kellele oli varasemate minikonkursside käigus võimaldatud juurdepääs punkrite projektile. Ettevõtjad kinnitasid, et nad ei ole dokumente kolmandatele isikutele avaldanud ja neile teadaolevalt ei ole ettevõtetes esinenud andmelekkeid. Kogutud teabe põhjal ei ole hankijal õnnestunud üheselt tuvastada, millise ettevõtja kaudu jõudis kõnealune joonis algselt kolmandate isikuteni.

Hankija arvates ei too kirjeldatud asjaolud kaasa vajadust tunnistada pooleliolev hankemenetlus riigihankes (viitenumbriga 302612) kehtetuks. Asjaolu, et teatud ettevõtjad on varasemate minikonkursside kaudu sama punkrite projektiga õiguspäraselt tutvunud, ei tähenda automaatselt võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist käesolevas hankemenetluses. Varasem juurdepääs toimus eraldi riigihanke menetluste raames ning oli seotud konfidentsiaalsuskohustusega. Hankija kinnitas, et arvestab siiski võimalusega, et varasem juurdepääs punkrite projektile võib anda mõnele ettevõtjale pakkumuse ettevalmistamisel ajalise eelise. Sellise võimaliku eelise maandamiseks tagab hankija hankemenetluse järgmises etapis kõigile kvalifitseeritud ja kõrvaldamata jäetud taotlejatele juurdepääsu samale tehnilisele dokumentatsioonile ning määrab pakkumuste esitamiseks piisavalt pika tähtaja. See võimaldab ka ettevõtjatel, kes ei ole varem punkrite projektiga tutvunud, analüüsida tehnilisi nõudeid, teha vajalikud ettevalmistused ning koostada konkurentsivõimelise pakkumuse. Hankija peab võimalikuks jätkata hankemenetlust, tagades järgmises etapis kõigile kvalifitseeritud taotlejatele võrdsed tingimused pakkumuste koostamiseks.

Rahandusministeerium, olles tutvunud järelevalveteates sisalduvate etteheidete kontrollimisel hankija vastusega, vastusele lisatud materjalidega ning riigihangete registris avaldatuga, leiab, et järelevalveteates esitatud etteheited ei ole põhjendatud rikkumiskahtluse tekkimiseks küllaldased ning seega alus järelevalvemenetluse läbiviimiseks käesoleval hetkel puudub.

RHS § 77 lg 3 sätestab, et riigihanke alusdokumentides, välja arvatud hanketeates, esitatava teabe konfidentsiaalsena hoidmiseks võib hankija kehtestada nõuded või nõuda meetmete rakendamist, põhjendades teabe konfidentsiaalsena hoidmise vajadust, ning piirata nõudeid mittetäitvate või meetmeid mitterakendavate ettevõtjate ligipääsu sellisele konfidentsiaalsele teabele. Sel juhul ei pea hankija konfidentsiaalset teavet sisaldavat riigihanke alusdokumentide osa, nt juurdepääsupiiranguga teavet sisaldavat tehnilist kirjeldust, hankemenetluse algamisest arvates kättesaadavaks tegema. Konfidentsiaalset teavet sisaldavale tehnilisele kirjeldusele põhjendatult juurdepääsu piiramist võimaldab ka rahvusvahelisest piirmäärast alates kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihankeid reguleeriv Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/81/EÜ, mille art 34 võimaldab hankijal esitada tehnilise kirjelduse enne pakkumuse esitamise ettepaneku tegemist ainult kvalifitseeritud taotlejatele. Rahandusministeeriumile teadaolevad asjaolud ei kinnita järelevalveteates esitatud väiteid selle kohta, et hankija oleks kohelnud taotlejaid põhjendamatult erinevalt ning avaldanud mõnele taotlejale riigihanke tehnilise kirjelduse riigihanke tingimustes kehtestatust varasemal ajal. Hankija sellekohased selgitused on Rahandusministeeriumi arvates usutavalt põhistatud.

Rahandusministeeriumile riigihangete registrist nähtuvalt ei ole ükski ettevõtja, kellel on lõplikult teadmata asjaoludel tekkinud õigustamatu juurdepääs ühele praeguse riigihanke juurde kuuluvale ja varasemate sarnase esemega minikonkursside tehnilise kirjelduse koosseisu kuulunud joonisele, esitanud taotlust pooleliolevas riigihankes osalemiseks. Kui nimetatud ettevõtjad ei ole praeguses riigihankes taotlejateks, siis ei saanud neile tekkida ka põhjendamatuid ja õigusvastaseid eeliseid teiste taotlejate ees. Teisalt on Rahandusministeeriumile teada, et mitu praeguses riigihankes kvalifitseeritud taotlejat osalesid hankija vastuskirjas viidatud minikonkurssides, mille käigus neile avaldati punkrite projekt, mis kuulub ka käesoleva riigihanke tehnilise dokumentatsiooni koosseisu. Seejuures ei näe Rahandusministeerium viimati nimetatud asjaoludes tingimata RHS-i rikkumist. Kui ajaliselt varasemas riigihanke menetluses, eriti riigihangete registris väljakuulutamisega alanud ja konkurentsile avatud riigihanke menetluses, oli kasutusel sama tehniline projekt ning see avaldati tolles menetluses osalenud ettevõtjatele õiguspäraselt, siis võib küll tegemist olla (hanke)kogemusliku teadmisega, kuid see ei tähenda õigusvastast ja lubatatut eelist, mis tooks kaasa sellistele ettevõtjatele järgnevates riigihangetes osalemise keelu.

Riigihangete vaidlustuskomisjoni (VAKO) praktika kohaselt ei ole ettevõtja nn kogemuslik eelis keelatud. Nõnda ei saa ettevõtja kõrvaldamist kaasatoovaks riigihanke ettevalmistamisel osalemiseks pidada seda, kui isik on varem teinud hankija heaks tööd ning asjaomane töö võetakse uue riigihanke aluseks (nt rekonstrueerimise põhiprojekt on võetud ehitustöö tellimise aluseks).

Tavapärase turukäitumise ega üldise äriloogikaga ei oleks kooskõlas, kui iga ettevõtja, kes on avatud konkurentsis võitnud endale võimaluse osutada hankijale teenust, on hiljem, kui hankija kuulutab välja varasema riigihankega seotud uue riigihanke, juba *a priori* hankemenetlusest kõrvaldamise ohus ning seda pelgalt seetõttu, et ta on hankijale varem teenust osutanud. Ettevõtja, kelle tegevusprofiil seda võimaldab, võib soovida mõistetavalt osaleda ka n-ö jätkuhangetel. Ei esine ühtegi kaalukat ja mõistlikku põhjust, miks peaks riigihankeõigus sellist käitumist takistama või vähemasti sellise käitumise õiguspärasuse eelduslikult kahtluse alla seadma (vt VAKO 05.11.2020, nr 207-20/223606, p-d 25-30). Niisiis tuleb varasemat koostöökogemust hankijaga pidada loomulikuks ning igati aktsepteeritavaks konkurentsieeliseks.

Seda on VAKO hiljem kinnitanud teiseski asjas, märkides, et asjaolu, et pakkuja on hankijale juba aastaid hangitava teenusega analoogset teenust osutanud ja oskab seetõttu paremini hinnata teenuste mahtu ja olemust, sh on tal juba olemas teenuse osutamiseks vajalik tehnika ja töövahendid, on objektiivne ja paratamatu eelis (vt VAKO 22.01.2024, nr 205-23/269560, p 8.3.4) (vt ka M. Parind. RHS § 95 komm 63 – M. A. Simovart, M. Parind, E. Fels (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2025). Ettevõtja hankemenetlusest kõrvaldamine ei saa tugineda spekulatsioonidele. Juhul, kui hankija on määranud piisavalt pika tähtaja pakkumuste esitamiseks, ei tähenda pakkuja varasem juurdepääs teatud informatsioonile igal juhul eelist teiste pakkujate ees (VAKO 27.03.2018, nr 32-18/193000, p 9.2.2; 21.02.2024, nr 13-24/261744, p 10.3: „Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kui pakkujatele on antud piisav aeg riigihanke alusdokumentidega tutvumiseks (nende vaidlustamiseks), pakkumuste esitamiseks, ei tähenda ühe pakkuja võimalik varasem teadmine mingitest riigihanke alusdokumentide tingimustest eelist teise pakkuja ees“).

Kokkuvõtvalt nendime, et järelevalveteatest ja Rahandusministeeriumile selle analüüsimisel teatavaks saanud muust teabest ei nähtu asjaolusid, mis võiksid anda piisava aluse põhjendatud rikkumise kahtluse tekkimiseks.

Täname hankijat järelevalvemenetluse alustamise otsustamiseks vajalike asjaolude täpsustamise eest ning teavitame Teid sellest, et Rahandusministeerium ei alusta laekunud järelevalveteate ajendil järelevalvemenetlust Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse riigihanke „Betoonist punkrid“, viitenumbriga 302612, õiguspärasuse kontrollimiseks.

Palume hankijal arvestada sellega, et järelevalvemenetluse alustamata jätmise otsustus lähtub selle tegemise hetkel Rahandusministeeriumile teadaolevatest asjaoludest ning järelevalvemenetluse alustamata jätmine ei välista vajaduse ilmnemisel järelevalvemenetluse läbiviimist tulevikus, sh juhtumipõhiselt või valimipõhise kontrollina ja sh nende asjaolude kohta, mille kohta oleme hankijalt selgitusi küsinud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Mihhail Antonov 5885 1448
Mihhail.Antonov@fin.ee